

Selectiebesluit Archeologie Gemeente Eersel

Projectnaam	Duizel Noord
Type onderzoek	IVO-O (verkennd booronderzoek)
Titel rapport	Gemeente Eersel Plangebied Sint Jansstraat te Duizel Inventariserend veldonderzoek (verkennde fase)
Rapport nummer	V-24.0714
Versie	1
Auteur	S. Tholen
Datum	25 november 2024
Archis OM-nummer	5656906100
Kadastrale nummers	H1446 (deels), H115, H308 & H113
Document nummer	24.27604
Zaaknummer	Z24001319
Bevoegde overheid	S. Tholen Beleidsmedewerker erfgoed Gemeente Eersel Telefoon: 0497 - 53 13 00

Inleiding

Op 11 november heeft onderzoeks- en adviesbureau BAAC in opdracht van de gemeente Eersel een inventariserend veldonderzoek (verkennd booronderzoek) uitgevoerd in het plangebied Sint Jansstraat te Duizel (gemeente Eersel). Aanleiding voor het onderzoek is de geplande nieuwbouw binnen het plangebied. De oppervlakte van het plangebied bedraagt circa 4,3 ha. De verstoringsdiepte is voornamelijk niet bekend, maar de fundering van de bebouwing en de aanleg van kabels, leidingen en riolering kunnen zorgen voor aantasting of vernietiging van mogelijk aanwezige archeologische waarden. Omdat de algemene landschappelijke, historische en archeologische achtergronden voor dit plangebied al voldoende bekend zijn, is door de beleidsmedewerker erfgoed van de gemeente besloten om niet eerst een bureauonderzoek uit te laten voeren. Voor dit booronderzoek is echter wel een quickscan uitgevoerd ter beeldvorming en referentie.

Het onderzoek is uitgevoerd conform protocol 4003 (inventariserend veldonderzoek) van de KNA (Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie). Het booronderzoek heeft als doel inzicht te krijgen in de grondopbouw, waarbij zowel het natuurlijk landschap als het cultuurlandschap is bekeken. Daarnaast is gekeken of de bodemopbouw nog intact is. Vervolgens is bepaald of het gebied geschikt was voor bewoning en of er nog kans is op intacte archeologische vindplaatsen. Op basis van de resultaten is tot slot een advies gegeven.

Resultaten van het onderzoek

Uit de quickscan is gebleken dat het plangebied op een dekzandrug moet liggen, waarop zich een hoge enkeerdgrond zou hebben gevormd. Direct ten westen van het plangebied ligt een beekdal. Het maaiveld van het plangebied is hoger in het zuidoosten en loopt af richting het beekdal in het noordwesten. Het plangebied was vroeger onderdeel van een akkercomplex en sinds de 19^e eeuw zijn er geen aanwijzingen voor bebouwing binnen het plangebied. Een groot deel van het plangebied ligt op een AMK-terrein van hoge archeologische waarden (monumentnummer 3020), welke op de archeologische beleidskaart van de gemeente zeer hoge waarde is toegekend. Op dit terrein zijn sporen van bewoning uit de ijzertijd en mogelijk een urnenveld uit de brons- of ijzertijd waar genomen. Op het terrein zijn ook nog vuursteenfragmenten uit het mesolithicum gevonden. De concentratie van ijzertijd aardewerk was het hoogst op het hoogste deel. Dit is deel van het terrein bevindt zich binnen het plangebied.

Op basis van de resultaten van deze quickscan is een middelhoge verwachting toegekend aan resten uit het paleolithicum en het mesolithicum en een hoge verwachting voor resten uit het neolithicum tot nieuwe tijd A. Voor de rest van de nieuwe tijd is de verwachting laag.

Uit het veldonderzoek blijkt dat het plangebied inderdaad op een dekzandrug ligt. Een enkeerdgrond is echter niet aangetroffen. In het zuiden van het plangebied is onder een 25 tot 40 cm dikke bouwvoor een 10 tot 50 cm dikke oude akkerlaag met plaatselijk stukjes verbrande leem

waargenomen. In het noorden en het oosten van het plangebied is een 25 tot 40 cm dikke bouwvoor aangetroffen die direct in het dekzand van de C-horizont overgaat.

Interpretatie.

Het plangebied bevindt zich op goed ontwaterde dekzandafzettingen, deze worden gerekend tot het Laagpakket van Wierden van de Formatie van Boxtel. Vanaf 110 cm -mv kan met plaatsen de Formatie van Sterksel al aangetroffen worden. In het zuiden en oosten van het plangebied ligt de top van de C-horizont tussen 28,7 en 29,0 m +NAP. In het noorden en westen ligt de top van de C-horizont lager, tussen 28,2 en 27,2 m +NAP.

Binnen het plangebied kunnen drie verschillende delen onderscheiden worden. In het zuiden is onder de bouwvoor een oude akkerlaag aangetroffen waarin soms stukjes verbrande leem gevonden zijn. Deze oude akkerlaag is een goede indicator voor bebouwing binnen of in de directe omgeving van het plangebied. In het lager gelegen noordwesten van het plangebied lag mogelijk een depressie die later is opgevuld met materiaal van elders. Op de historische kaarten is te zien dat hier een landweg heeft gelopen. In het noorden en oosten is een 25 tot 40 cm dikke bouwvoor op een C-horizont aangetroffen.

De in de quickscan verwachte hoge enkeerdgronden zijn enkel in het zuiden van het plangebied aangetroffen. Het aangetroffen bouwlanddek is in een groot deel van de boringen dunner dan 50 cm, met name in het noorden van het plangebied. Alleen waar een oude akkerlaag is aangetroffen is de humeuze bovengrond lokaal dikker dan 50 cm (Ap-horizont + oude akkerlaag).

De vanuit de quickscan verwachte dekzandrug is ook tijdens het verkennend booronderzoek aangetroffen en loopt af richting het beekdal in het noordwesten. De middelhoge verwachting voor het paleolithicum en mesolithicum blijft gehandhaafd vanwege de aanwezige landschapsgradiënt. De hoge verwachting voor sporen van nederzettingen uit het neolithicum tot en met de nieuwe tijd A blijft vanwege het aantreffen van een oude akkerlaag met verbrande leem, alsmede de gunstige landschappelijke setting, ook gehandhaafd.

Aanbevelingen uit onderzoek.

Vanwege de hoge archeologische waarden die door de geplande werkzaamheden worden bedreigd adviseert BAAC een archeologisch vervolgonderzoek in de vorm van proefsleuven te laten uitvoeren voor het hele plangebied (4,3 ha). Het proefsleuvenonderzoek heeft als doel het bepalen van de aan- of afwezigheid, de aard, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden.

Na een proefsleuvenonderzoek kunnen mogelijk delen van het terrein vrij worden geven voor verder onderzoek en delen kunnen gewaardeerd worden op onder meer behoudens waardigheid. Voorafgaand aan het gravend onderzoek dient een Programma van Eisen (PvE) opgesteld te worden, waarin de eisen en voorwaarden van het onderzoek worden vastgelegd. Deze dient te worden voorgelegd aan de bevoegde overheid (de gemeente Eersel) voor goedkeuring.

Selectiebesluit

Het plangebied ligt voor een deel binnen een terrein van zeer hoge archeologische waarden waar aanwijzingen van bewoning uit de ijzertijd en een urneveld uit de brons-/ ijzertijd zijn aangetroffen. De concentratie van de scherven die op dit terrein zijn aangetroffen was het hoogst op de hoogste delen, welke zich in het plangebied bevinden. Uit onderzoek direct ten westen van het plangebied blijkt tevens dat binnen het plangebied vermoedelijk een ijzertijdsnederzetting aanwezig zal zijn, omdat er sporen uit deze tijd zijn aangetroffen. Het plangebied bevindt zich op een overgangszone van een dekzandrug naar het beekdal van de Kleine Beerze. Dat was vanaf het paleolithicum een aantrekkelijke plek om te wonen. Vindplaatsen uit het paleolithicum en mesolithicum raken echter makkelijk verstoord door bijvoorbeeld diepploegen, daarom is de verwachting voor deze perioden middelhoog. Er zijn in het plangebied wel diverse oppervlaktevondsten uit het mesolithicum gedaan, wat mogelijk wijst op een verstoord vindplaats uit deze periode. Voor de rest van de perioden is de verwachting hoog.

Een aantal boringen laten een verstoring zijn, maar het grootste deel van de bodem lijkt niet verstoord te zijn. Ook is het dekzand met plaatsen verspoeld en is in het lager gelegen westen mogelijk een opgevulde depressie aanwezig, waar volgens de historische kaarten ooit een weg heeft gelopen. In het zuiden van het plangebied is een oude akker laag aangetroffen.

Vooraf vanwege de aanwijzingen van een nederzetting uit de ijzertijd en een mogelijk urneveld uit de brons-/ ijzertijd, in combinatie met de goeddeels onverstoord bodemopbouw maakt dat het advies van BAAC om vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een proefsleufonderzoek wordt overgenomen. Aan de hand van de boringen is er geen deel van het plangebied waar de archeologische waarden kunnen worden afgeschreven. Daarom wordt het besluit om de proefsleuven voor het gehele plangebied te doen. Voor dit onderzoek dient eerst een PvE opgesteld te worden, welke bij de gemeente Eersel wordt aangeleverd ter goedkeuring. Tijdens het vervolgonderzoek dient rekening gehouden met de mogelijke aanwezigheid van vindplaatsen uit de vroege prehistorie (met name mesolithicum). De oppervlaktevondsten geven aan dat deze vindplaats(en) in ieder geval deels verstoord zullen zijn, maar als er wel nog een intacte vindplaats uit deze periode aanwezig is, is het zonde als dit (in eerste instantie) niet wordt opgemerkt. Het advies is daarom ook om in het PvE op te nemen hoe er voor wordt gezorgd dat dergelijke vindplaatsen niet gemist worden.